

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ЗАРУДНЯК ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА

Допускається до захисту:

завідувач кафедри інформаційних
систем управління,

д-р екон. наук, професор

_____ *О. М. Анісімова*

« _____ » _____ 20__ р.

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В
УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА**

Спеціальність 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Кваліфікаційна (бакалаврська) робота

Науковий керівник:

Яворська Т. М. канд. пед. наук.,

доцент кафедри

інформаційних систем управління

(назва кафедри)

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали за шкалою ЕКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

(підпис)

Вінниця – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	6
1.1 Загальна характеристика інформаційного суспільства.....	7
1.2. Інформаційна культура – складова загальнолюдської культури особистості: поняття та основні риси.....	16
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	22
2.1. Основні тенденції інформаційного суспільства в Україні.....	22
2.2 Аналіз стану інформаційної культури особистості в умовах віртуально- мережевого суспільства.....	27
2.3 Медіакультура як складова інформаційної культури особистості.....	30
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	34
3.1. Проблеми розвитку інформаційної культури особистості із застосуванням нових цифрових технологій.....	34
3.2 Шляхи вирішення проблем формування інформаційної культури особистості в умовах становлення інформаційного суспільства.....	40
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ.....	51
ДОДАТКИ.....	54

АНОТАЦІЯ

Зарудняк В. І. **Формування інформаційної культури особистості в умовах становлення інформаційного суспільства.** Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

У кваліфікаційній (бакалаврській) роботі досліджено формування інформаційної культури особистості на сучасному етапі суспільного розвитку. Показано основні тенденції розвитку інформаційного суспільства в Україні. Виявлено особливості формування інформаційної культури в умовах віртуально-мережевого суспільства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційна культура, медіакультура, віртуально-мережеве суспільство.

3 табл., 8 рис., 5 дод., 70 джерел.

SUMMARY

Zarudnyak V. I. **Formation of information culture of personality in conditions of the development of information society.** Specialty 029 «Information, library and archive», Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The qualification (bachelor's) work investigates the formation of information culture of the individual at the present stage of social development. The main trends in the development of the information society in Ukraine are shown. Peculiarities of information culture formation in the conditions of virtual-network society are revealed.

Keywords: information society, information culture, media culture, virtual network society.

Tabl. 3. Fig. 8. Bibliography 70 items.

ВСТУП

Актуальність дослідження становлення і розвитку інформаційної культури в умовах сучасного суспільства визначається тим, що інформаційна культура представляє собою сучасну ідеологію і світогляд, у контексті якого формуються погляди сучасної молоді. Проблеми формування інформаційної культури особистості на сучасному етапі розвитку суспільства визначається постійним зростанням попиту на інформаційні ресурси, продукти та послуги, що призводить до комерціалізації процесів виробництва, збору, обробки, нагромадження, збереження, пошуку, одержання, передачі і поширення інформації. Включення інформації в цивільний оборот і в сферу господарювання, набуття нею ознак товару, використання суб'єктами господарювання інформаційних продуктів, інтелектуального капіталу та інформаційно-комп'ютерних технологій обумовлює необхідність створення правової бази для здійснення господарської діяльності в інформаційній сфері та наукових досліджень в цій галузі.

Необхідність формування інформаційної культури для вищої школи змінюється у зв'язку із розвитком інформаційного забезпечення навчального процесу освітніх закладах та формується за допомогою інформаційної інфраструктури та нових мереж інформації освітніх та наукових комунікацій.

Аналіз останніх досліджень. Формування інформаційної культури особистості в умовах становлення інформаційного суспільства була досліджена вітчизняними науковцями такими як І. Арістовою, А. Асмолов, Д. Арабаджиев, А. Бондарчук, К. Беляков, М. Бебик, Г. Воронкова, О. Гершунский., С. Григор, А. Гречихина., Д. Гавловським , Я. Жаркова , Н. Зелінська, В. Зінов'єва, Ю. Зубов , Т. Кудрина, М. Капранова, Р. Калюжним, О. Кохановською, С. Марущаком, Ю.Мороз, Р. Нижник, Г.Пилипчуком, Н. Святоцький, В. Сосніним , П. Тихим, О. Фокін., Я. Швецем, М. Явна та ін.

Мета дослідження: дослідити особливості формування інформаційної культури особистості в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Завдання:

- розглянути загальну характеристику інформаційного суспільства;
- виокремити основні тенденції інформаційного суспільства в Україні;
- дослідити інформаційну культуру, як складову загальнолюдської культури особистості;
- дослідити особливості формування інформаційної культури особистості на сучасному етапі суспільного розвитку;
- провести аналіз стану інформаційної культури особистості в умовах віртуально-мережевого суспільства;
- дослідити медіакультуру, як складову інформаційної культури особистості.
- окреслити шляхи вирішення проблем формування інформаційної культури особистості в умовах становлення інформаційного суспільства.

Об'єкт дослідження: процес формування інформаційної культури особистості в інформаційному суспільстві.

Предмет дослідження: засади формування інформаційної культури особистості в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Апробація результатів дослідження: Матеріали та результати кваліфікаційної (бакалаврської) роботи доповідались та обговорювались на VI Всеукраїнській науковій конференції «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері» (Донецький національний університет імені Василя Стуса, 02 квітня 2021 р., м. Вінниця).

Структура роботи: робота вміщує вступ, 3 розділи, висновки, список використаних посилань в кількості 70 джерел. В роботі представлено 3 таблиці, 8 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Загальна характеристика інформаційного суспільства

Одним з головних пріоритетів на сучасному етапі розвитку України є допогти створити новітні інтереси людей, які будуть доступні для всіх та спрямовані на сучасний розвиток інформаційне суспільство. У якому кожна людина змогла б створювати та накопичувати інформацію та новітні знання. Маючи доступ до вільних , користувачів при певній можливість людини повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному потребу.

За останні роки пильну увагу дослідників стали привертати різні аспекти формування інформаційного суспільства, які пов'язані із удосконаленням інформаційного суспільства, що постійно навчається та змінюється., оскільки зростає потреба постійного підвищення кваліфікації, оновлення знань, освоєння нових видів діяльності. Термін «Інформаційне суспільство» було прийнято використовувати щодо нової світової спільноти, яка базується на інформації.

в Україні загальнодержавна політика подальшого розвитку інформаційного суспільства ґрунтується на наступних засадах:

- пріоритетність науково-технічного розвитку держави;
- впровадження інновацій;
- формування законодавчих документів, що забезпечать розвиток інформаційного суспільства;
- створення сприятливих економічних умов;
- всебічний розвитку загальнодоступної інформаційної інфраструктури, інформаційних ресурсів;
- забезпечення широкосмугового доступу тцифрових послуг та ІКТ

На сьогодні сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства в Україні: створено ряд нормативно-правових актів та законів, які регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційне - електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження захисту інформації електронного документообігу.

Розглянемо трактування поняття «інформаційне суспільство» науковцями (Табл.1.1.):

Таблиця 1.1. - Поняття та сутність та інформаційного суспільства

Автор	Зміст поняття
Арістова І.О. [12]	інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі
Бондарчук А.В.[14]	сучасна концепція постіндустріального суспільства яка має історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій
Воронкова В. Г. [12]	соціологічна концепція, яка підкреслює головний фактор розвитку суспільства виробництво та використовує науково-технічну інформацію.
Іванов В. Ф. [27]	соціальні та політичні зміни розглядаються у теорії інформаційного суспільства як наслідок “мікроелектронної революції”.
Гавловський В.Д. [18]	Важлива інформація, яка має перспективу розвитку демократії пов’язується з розповсюдженням інформаційної техніки.

Говорячи про українське інформаційне законодавство, необхідно зазначити, що воно на сучасному етапі досить активно розвивається. Багато ще є невирішених питань, проте держава робить значні кроки в цьому напрямі.

Національна програма інформатизації була одним із перших нормативних актів, який засвідчив намагання України на нормативному рівні закріпити вступ до інформаційного суспільства.

Дана програма дала поштовх комп’ютеризації органів державної влади. Крім того, для запровадження на основі сучасних інформаційних технологій автоматизованої обробки, систематизації та аналізу інформації, що застосовуються для прийняття управлінських рішень, створення єдиної інформаційної системи державних органів, для постійного доступу до

державних інформаційних систем було прийнято ряд нормативних актів, серед яких особливе місце займають Закони України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки»[6], "Про національну безпеку України" [8], Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» [7], Указ Президента України «Про вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення Президента України та органів державної влади»,

До основних стратегічних цілей розвитку інформаційного суспільства в Україні відноситься [21, с. 204]:

а) впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ та змінення і удосконалення розробки у сфери економіки України та у діяльність органів державної влади а органів місцевого самоврядування;

б) забезпечення цифрової компетентності населення, шляхом формування системи освіти, яка буде орієнтована на застосування в роботі новітніх ІКТ. Розвиток інтеграції її із світовою інфраструктурою.

в) державна підтримка нових цифрових секторів економіки, таких як: торгівля, фінансові і банківські послуги тощо;

г) впровадження загальнодержавних ІС, передусім у соціальній сфері, як то охорона здоров'я, освіта, науки, культура тощо;

д) збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування;

ж) державна підтримка використання новітніх ІКТ засобами масової інформації;

е) для вдосконалення державного управління і використання ІКТ, взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами і між державою і громадянами електронних форм.

З метою підвищення ефективності розвитку інформаційного суспільства необхідно створити цілісну систему законодавства, гармонізовану з нормами

міжнародного права з питань розвитку інформаційного суспільства, зокрема здійснити кодифікацію інформаційного законодавства [37, с. 196].

При створенні інформаційного законодавства слід керуватися загальними принципами функціонування інформаційних процесів, їх об'єктивності, достовірності, актуальності, повноти і точності інформації, а саме:

1. важливість гармонізації інтересів людини в державі та суспільстві в інформаційній діяльності;
2. інформації публікації, як важливе суспільне значення в обмеження законного доступу до інформації;
3. збереження та недопущення розповсюдження незаконної, інформації. Створення гармонізації інформаційного законодавства та всієї системи в Україні для запобігання її використання.

Досягнення зазначених цілей дасть змогу [16, с. 140]:

- 1) розвиток людського потенціалу, у високій інтелектуальній сфері праці.
- 2) покращення життєвого рівня населення завдяки економічному зростанню та і забезпеченню прав та свободи людини. При наданню якісного доступу до інформації та освітніх послуг у закладах охорони та здоров'я. У органів державної влади та органів місцевого самоврядування, замовлення розширенню можливостей для працевлаштування населення, та забезпеченню соціального захисту окремих категорій людей, що потребують соціальної допомоги та реабілітації.

Необхідно сприяти становленню інформаційного суспільства, яке буде гарантувати дотримання прав громадян, що гарантує Конституція України щодо участі громадян у суспільному житті, у прийнятті рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Втім, ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України, оскільки [27, с. 209]:

1. Відсутня співпраця державного і приватного секторів економіки задля найбільш ефективного використання наявних ресурсів;
2. Підготовка кадрових ресурсів для використання інформатизації та впровадження ІКТ у соціально-економічну сферу та сільського господарства;
3. Відставання у впровадженні технологій електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари і послуги тощо;
4. Рівень цифровізації в деяких регіонах країни в окремих галузях економіки є низьким;
5. Удосконалення законодавства щодо інформаційної сфери є недостатнім;
6. Формування інфраструктури для контролю влади над органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам.
7. Новітній рівень інформаційних послуг із використанням мережі Інтернету та сучасних програм;
8. Рівень цифрової компетентності населення є низьким, через повільне впровадження сучасних методів навчання із застосуванням цифрових технологій;
9. Рівень державної підтримки виробництва засобів цифровізації, програмних засобів та впровадження ІКТ є недостатнім, та не відповідає потребам економіки і суспільного життя;
10. Нерівномірна сучасна забезпеченість має можливість до доступу комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, та для галузями економіки та різними верствами населення. Для поглиблення "інформаційної нерівності" між окремими регіонами.
11. Використання захисту авторських прав для комп'ютерних програм та, відсутність системних державних рішень, які спрямовані на впровадження інновацій.

Нині в Україні склалися такі умови, які вимагають пришвидшеного формування інформаційного суспільства. Це пов'язано із таким поняттям, як соціально-економічна нерівність, що виникає між країнами, які потужно розвинені у цьому напрямі і тими країнами, що розвиваються, за рахунок великої різниці в темпах потужного впровадження ІКТ в усі сфери життєдіяльності. Це негативно впливає на загальний розвиток країни, її конкурентоспроможність і життєвий рівень людей.

Серед основних завдань формування інформаційного суспільства в Україні є надання кожній людині можливостей створювати інформацію і знання з використанням сучасних ІКТ, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги, в повній мірі реалізовувати свої можливості.

З'явилася необхідність підвищувати якість свого життя задля сталого розвитку країни на базі цілей і принципів, що проголошені Організацією об'єднаних націй, зазначені в Декларації принципів та плану дій, які напрацьовані на Всесвітніх форумах з питань інформаційного суспільства.

Одним з пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку інформаційного суспільства в Україні є впровадження цифрових технологій в усі сфери суспільного життя, а також в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Основні напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні:[26, с. 10-11]:

- формування та впровадження необхідних умов, як то правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, технологічних, методичних для розвитку інформаційного суспільства в Україні з урахуванням загальносвітових тенденцій;
- всебічне впровадження сучасної загальнодоступної інформаційної інфраструктури, подолання технічної і технологічної залежності від зарубіжних виробників;

- забезпечення вільного доступу громадян до широкосмугового інтернету, та інформаційних ресурсів;

- збільшення кількості, якості та різноманітності послуг як населенню так і бізнесу, що надаються за допомогою нових цифрових технологій;

- створення цифрових ресурсів, що доступні кожному громадянину, на основі врахування національних, світоглядних, політичних, економічних, культурних та інших аспектів розвитку України;

- надання кожному можливості для здобуття знань, умінь і навичок з використанням сучасних ІКТ під час становлення та професійного росту;

- покращення умов забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності у населення, удосконалення систем мотивації щодо впровадження і використання цифрових технологій в усі сфери життя суспільства;

- забезпечення конституційних прав людини та забезпечення участі громадськості в побудові інформаційного суспільства, суспільства та держави в інформаційній сфері.

Цифрове суспільство буде розбудовуватись за умови співпраці і солідарності громадян через запровадження, взаємодію всіх учасників побудови такого суспільства.

Інформаційний світогляд, інформаційні потреби і запити, інформаційна поведінка, інформаційно-комунікативний діалог.

Отже, в різноманітні засоби інформації вбачають і джерело знань, і, в той самий час, перешкоду в навчанні і вихованні, засіб усебічного розвитку і чинник, що гальмує цей розвиток та інше [18, с. 50].

Дійсно, засоби масової комунікації можуть сприяти позитивному розвитку людини, але в той самий час спустошенню духовній, моральній, естетичній кризі особистості. Сьогодні вимагають підсилити увагу вихованню засобами і на матеріалі медіа, що розвивають художнє сприйняття, пізнавальні інтереси, різнобічні здібності.

Особливості умов інформаційного суспільства полягають у досягненні активної участі всіх регіонів у процесах розвитку нового суспільства, зокрема через децентралізацію та підтримку ініціатив з регіонів;

- захист інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу, зменшення інформаційної нерівності;

- удосконалення нормативної бази в інформаційній сфері;

- удосконалення стану інформаційної та цифрової безпеки в умовах використання цифрових технологій [33, с. 189].

Україна будує інформаційне суспільство, базуючись на власну історію, а саме на діяльність власної школи кібернетики. Нині формуються концепції та програми інформатизації; створюються різноманітні інформаційно-комунікаційних технології і загальнодержавні інформаційно-аналітичні системи різного рівня та призначення.

Сьогодні вітчизняний ринок ІКТ постійно зростає та перетворюється на фундамент розвитку цифрового суспільства в Україні через підготовку значної кількості висококваліфікованих фахівців з ІКТ, математики, кібернетики. В державі постійно оновлюється сучасна комп'ютерна техніка, сучасні системи та засоби телекомунікації, зв'язку; оновлюється інфраструктура.

Втім, на цьому етапі розвитку суспільства ступінь цифровізації суспільства в Україні порівняно із розвиненими зарубіжними країнами є недостатнім та не відповідає потенціалу та можливостям України, через:

- відсутність координації зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання тих ресурсів, що є;
- не достатню ефективність використання всіх ресурсів, що спрямовані на інформатизацію.

Отже, розвиток інформаційного суспільства вважається важливим та процесом XXI століття. Саме в цифровому суспільстві активно розвиваються цифрові технології, закладаються умови для ефективного використання нових знань задля вирішення сучасних завдань управління суспільством.

1.2 Інформаційна культура – складова загальнолюдської культури особистості: поняття та основні риси

В умовах інформаційного суспільства, коли складаються нові форми соціальної взаємодії, стилі мислення і способу життя, нові парадигми економіки, політики та управління, інформаційна культура становить важливу передумову ефективного функціонування особистості.

Поняття «інформаційна культура особистості» характеризує одну з сторін загальної культури яка пов'язанна із інформаційними процесами в житті людини. Роль цих процесів в цифровому суспільстві постійно зростає і нині загальна кількість інформаційних потоків навколо кожної людини настільки велика, різнопланова, що потребує від кожного знання законів цифрового середовища і вміння орієнтуватися в цих потоках. В іншому разі людина не зможе бути адаптована до сучасних вимог, що диктує життя у нових умовах, зокрема, до змін соціальних структур, наслідком яких є значне збільшення числа працюючих у сфері інформаційної діяльності та послуг.

Інформаційна культура є складовою частиною загальної культури особистості, що орієнтована на інформаційне забезпечення людської діяльності. Загалом інформаційну культуру можна визначити як спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві.

Інформаційна культура (від лат. cultura — освіта, розвиток та informatio — роз'яснення) – розглядається як:

1) збільшення досягнень у людському суспільстві (групи людей, нації, народу, суспільства, держави, міжнародного співтовариства) у сфері інформаційних відносин (у тому числі мистецтва, науки, техніки тощо);

2) належний рівень розвитку інформаційних відносин на відповідний час, простір, коло громадян, що визначається порівняно з попередніми показниками інформаційної культури;

3) створення практичних та матеріальних надбань у суспільстві, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства людей у сфері інформаційних відносин та втілюються в результатах інформаційної

діяльності. У вужчому розумінні, інформаційна культура — це сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, наукової та мистецької творчості, у контексті інформаційних відносин, а також установи й організації, що забезпечують функціонування їх (загальноосвітні та вищі заклади освіти, бібліотеки, музеї, театральні установи тощо);

4) ступінь (рівень) суспільних інформаційних відносин та якість оволодіння знаннями у певній галузі;

5) метод формування визначеного в ідеалі рівня інформаційних відносин;

6) множина умов, які забезпечують високий рівень, продуктивність, безпеку інформаційних правовідносин;

7) рівень фахової підготовки працівників (працівника) у сфері інформаційних правовідносин та особистої їх організованості;

8) рівень відповідності норм, встановлених у суспільстві, нормам інформаційних правовідносин;

9) галузь загальної культури (як науки), що вивчає проблеми унормування суспільних інформаційних відносин;

10) множина духовних цінностей у сфері інформаційних відносин, створених людством протягом його історії;

11) рівень, ступінь досконалості певної галузі розумової діяльності.

Інформаційна культура визначається сучасними науковцями з декількох позицій. Т. Кудрина характеризує її як «сукупність знань, ціннісних орієнтацій, переконань, установок, що визначають вчинки, в цілому діяльність людини [22, с.95].

Н. Зінов'єва вважає основним предметом формування інформаційної культури особистості «процес гармонізації внутрішнього світу людини в ході освоєння всього обсягу соціально-значущої інформації [12, с.41].

Інше трактування дає П. Горобець, зазначаючи, що інформаційна культура — інформаційна діяльність аксіологічного характеру, тобто зумовлена цінностями культури [16, с.152].

Бондарчук С. Ю. вважає інформаційну культуру сукупністю принципів та реальних механізмів забезпечують етнічні та національних культурних, сполучень у досвіді людства [14, с. 158].

Інформаційна культура сьогодні має особливе значення, оскільки передача сукупного соціального досвіду від одного покоління до наступного можлива тільки завдяки її закріпленню у знаковий формі, тобто через соціально значиму інформацію, яка регулює діяльність, поведінку та спілкування людей.

З такої точки зору інформаційну культуру (в широкому розумінні) можна визначити як особливий соціальний механізм трансляції значущої інформації, тобто як спосіб діяльності, що спрямований на накопичення, збереження та передачу ідей, знань і матеріально-духовних цінностей.

Нині інформація стала основною культурною цінністю, і її функціонування потрібно все більше розглядати в контексті інформаційної культури, що охоплює сукупність усіх цінностей в інформаційній сфері, створених людством протягом різних етапів історичного розвитку — появи писемності; документального періоду; поєднання усних і письмових форм інформаційної культури; широкого впровадження комп'ютерних технологій, що зумовлювало також зміни способів мислення та діяльності людини.

Марущак С.Г. [36] стверджував, що інформаційна культура забезпечує новітнє впровадження ІКТ і використовує його в життєдіяльність населення, вдосконалює інформаційну інфраструктуру, надає інформаційні та комунікаційні послуги тощо.

У вузькому сенсі слова інформаційна культура — це оптимальні засоби маніпулювання зі знаками, даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачеві для вирішення теоретичних і практичних завдань [29, с.166].

Серед критеріїв інформаційної культури людини можна назвати:

- вміння адекватно формулювати власну потребу в інформації;
- вміння ефективно здійснювати пошук потрібної інформації у всій сукупності інформаційних ресурсів;
- вміння переробляти інформацію і створювати якісно нову;
- вміння вести індивідуальні інформаційно-пошукові системи;
- вміння адекватно відбирати і оцінювати інформацію;
- використання навиків комп'ютерної грамотності у інформаційному спілкуванні.

Інформаційна культура використовує ефективності створення та збирання і опрацювання новітньої інформації що забезпечує певне цілісне бачення світу людиною, що є сукупністю певних знань, умінь, цінностей, принципів та поглядів людини. Також у "вузькому" розумінні не може означати лише вміння працювати з комп'ютером і навички обробки великих обсягів інформації [13, с. 128].

М. Святоцький глибоко дослідив проблеми інформатизації суспільства, виклав власну концепцію інформаційної освіти [53], що включала питання структурно змістових особливостей навчання користувачів бібліотек, підготовки відповідних педагогічних кадрів тощо. [88, с.111]. Згідно з цією пропозицією було створено пакет навчальних програм „Основи інформаційної культури” та „Інформаційна культура спеціаліста” для рівнів бакалавра та вищих навчальних закладів неінформаційного профілю, в яких було визначено змістові межі найважливіших інформаційних знань, а також структурно-організаційні особливості навчання.

В Україні, на думку Є. Медведєвої, інформаційна освіта користувачів може бути трирівневою: початковою, середньою і вищою.

Елементами інформаційної культури є:

- компетентність у впровадженні інформаційних процесів;
- розвинуті мотиви,
- потреби,
- цінності,

- норми,
- принципи;
- розвинута інформаційна рефлексія;
- впровадження людиною у свою діяльність інформаційної культури, усвідомлення її формування.

Мороз Д. Ю. стверджував, що людина із розвинутою інформаційною культурою характеризується як особистість з певним комплексом знань і навичок, що включають:

- 1) володіння інформаційними ресурсами, інформаційний світогляд, інформаційне середовище, інформаційна поведінка тощо;
- 2) вміння грамотно формулювати свої інформаційні потреби і запити.

Інформаційна культура використовує сучасність, актуальність, повноту, важливість, що включає володіння вміннями і навичками оцінювати якість інформації [38, с. 139].

Складовою формування інформаційної культури є вдосконалення роботи з джерелами інформації, зокрема їх пошук, який в умовах постійного збільшення інформаційних ресурсів стає все складнішим [37, с.134]. Інформаційна культура визначає характер і способи роботи з джерелами інформації, що починається з її планування як схематичного короткого запису певних думок, що передають зміст. Завдяки плану можна легко продумати зміст, яскраво і в доступній формі відобразити послідовність викладу матеріалу, узагальнити зміст і відновити в пам'яті прочитане, зосередитись і стимулювати увагу, легше скласти конспект, тези чи підготувати реферат.

Розглядаючи сутність інформаційної культури, слід звернути увагу на такий аспект, як культура поведінки у сфері інформаційних відносин.

Культура поведінки у сфері інформаційних відносин — це:

- 1) множина особистих та суспільних моральних вимог, які стають для людини (чи певного соціуму, соціального утворення) складовою її звичок і навичок, що виявляються в щоденній (повсякденній) поведінці, діяльності (на виробництві, у побуті, у спілкуванні між людьми);

- 2) розвиток поведінки суспільних інформаційних відносин;
- 3) сприяння розвитку рівня суспільних інформаційних відносин (культивування);
- 4) запровадження, насадження, розвиток суспільних інформаційних відносин.

Розглянемо структуру інформаційної культури на рис.(1.3.)

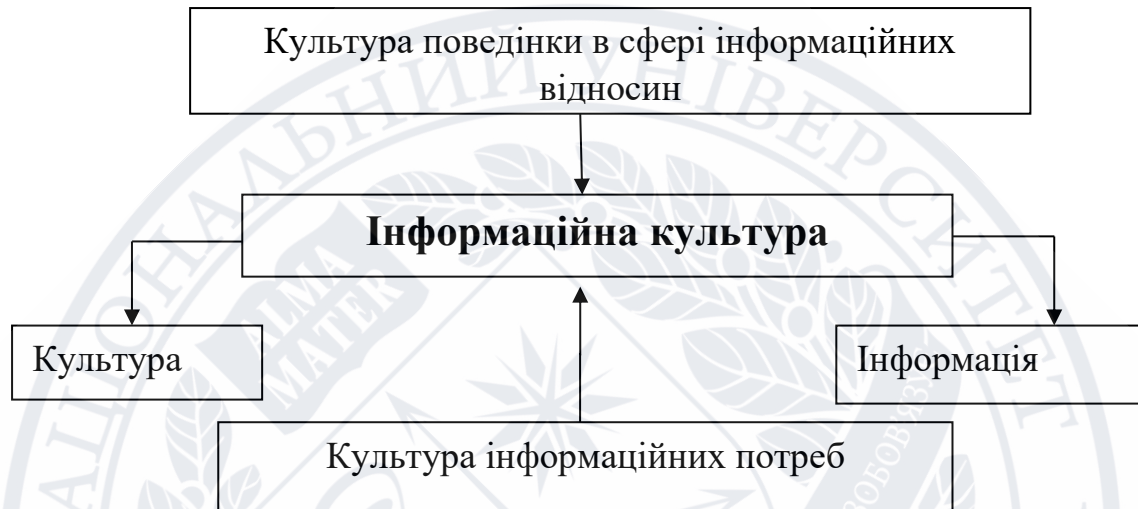

Рис.1.3. Структура інформаційної культури

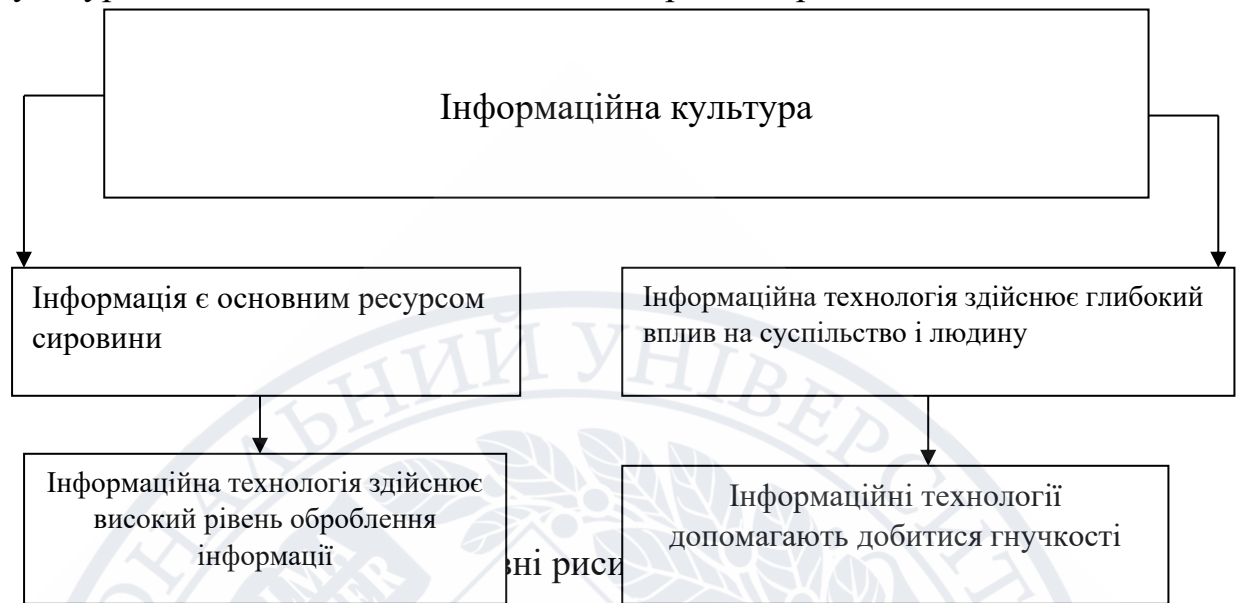
Утім, як вважається, поняття "інформаційна грамотність" більше стосується сфери бібліотекознавства, науково-інформаційної діяльності та володіння комп'ютерними технологіями.

Вся сутність інформаційної культури проявляється через її компоненти, які поділяються на групи [31, с. 153]:

- пізнавально - інформаційна;
- культура алгоритмічна;
- цифрові навички, які включають знання етичних та юридичних норм у галузі ІТ [43, с.105].

Знання про цифрове середовище, закони його функціонування та розвитку, досконале вміння орієнтуватися в цифровому світі інформації – є основою інформаційної культури кожної людини.

Дослідимо інформаційну культуру, як складову загальнолюдської культури особистості: поняття та основні риси на рис.1.4.

Вчений Данілян В. О. розділяв функції інформаційної культури на аналогічні функції загальнолюдської культури [20, с. 360]:

- ✓ світоглядна (формує уявлення про інформаційну картину світа)
- ✓ регулятивна (здійснює вплив на діяльність, включає до світогляду людини норми та правила у галузі інформаційних технологій);

Академік В. М. Бебик вважає, що виникла нова культура — культура - діалог, спілкування людини і машини, формування якої приведе до того, що школяр 2021 року спочатку вчитиметься друкувати на комп'ютері, а потім вже писати [25, с. 169].

Отже, сучасна інформаційна культура є результатом нового типу мислення, створений за допомогою світового інформаційного простору та нових інформаційних технологій формується у результаті вивільнення людини від буденної діяльності. Вважається культурою яка розглядається як елемент людства за найважливішим засобом відтворення світової культурної спільноти.

РОЗДІЛ 2

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

2.1. Основні тенденції інформаційного суспільства в Україні

Сучасне інформаційне суспільство сьогодні має ступінь у формуванні сучасної цивілізації, що визначається збільшенням ролі знань та інформації у житті суспільств. Сьогодні відбувається зростання долі інформаційних продуктів та послуг у валовому внутрішньому продукті, в глобалізованому інформаційному просторі, що перебуває в ефективній інформаційній взаємодії [42, с.93].

Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні визначила основні завдання розвитку інформаційного суспільства в Україні, а саме: сприяння кожному громадянину на засадах широкого використання сучасних ІКТ у створенні інформації і знань, їх використанні та обміні ними, виробництві товарів та наданні послуг [31, с.169].

Сьогодні інформатизація розуміється взаємозв'язком соціально-економічних та науково-технічних, правових, політичних та процесів виробництва, які спрямовані на створення таких умов, що задовільняють інформаційні потреби, реалізації прав громадян і суспільства на основі формування та використання сучасних інформаційних систем, мереж, та цифрових ресурсів та технологій, створених на основі застосування сучасних інформаційних і цифрових технологій.

Наприкінці минулого року Міністерством цифрової трансформації України було проведено перше в Україні дослідження з цифрової грамотності населення. За його тенденцією сучасності є трансформація індустріального суспільства до постіндустріального, яка відбувається в умовах швидкого розвитку, зростання сфери послуг, впливу ІКТ на процеси розвитку науково-технічного прогресу, у тому числі масштабного, глибинного й динамічного проникнення ІТ в усі сфери життєдіяльності особи, суспільства.

Підтримуючи мету Міністерства цифрової трансформації України за допомогою опанування українців цифрові навички до 2023 року, було проведено перше в історії України дослідження «Цифрова грамотність населення України».

Результати, презентовані наприкінці 2020 року, засвідчили: 69% населення України володіють цифровими навичками нижче базового рівня. Так, 15,1% українців взагалі не володіють цифровими навичками, а 37,9% громадян мають низький рівень таких навичок.

Найкраще цифровими навичками володіє молодь віком 12–18 років, вона дістала частку 70,1% у категорії «вище середнього».

Розглянемо динаміку рівня опанування цифровими навичками в Україні на рис.2.1.

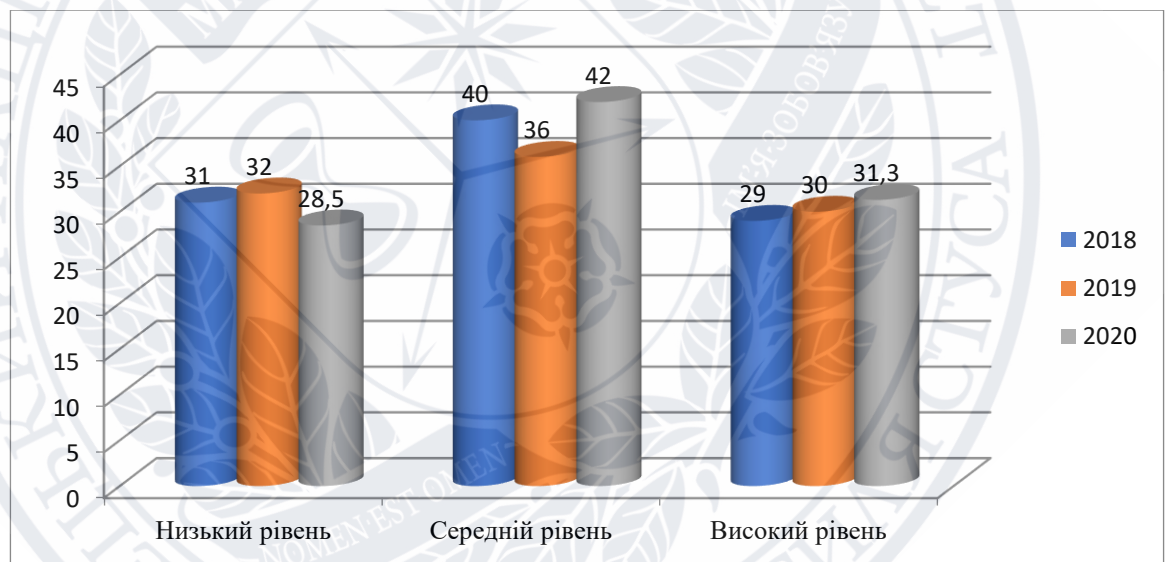

Рисунок 2.1. Динаміка рівня цифрових навичок в Україні за 2018-2020рр.
Джерело створено [67].

Згідно рис.2.1. динаміки рівня цифрових навичок в Україні ми побачили у 2018 році у людей був низький рівень у 31%, а у 2020 році він значно зменшився став 28,5%. Високий рівень населення України володіють цифровими навичками у 2018 році показав 29%, а у 2020 році він збільшився на 2,3%, став 31,3%.

В основі визначення рівня володіння цифровими навичками було застосовано методологію, що використовується Європейською комісією, – DigComp 2.0.

«Цифрові навички» охоплюють чотири параметри: інформаційні та комунікаційні навички (які за результатами дослідження є найбільш розвиненими в українців, обидві – понад 70%), уміння вирішити проблему в інтернеті та пошук програмного забезпечення.

Загалом було проведено дослідження:

- 1) чотири фокусовано-групових дискусії в міській і сільській місцевості;
- 2) кількісне опитування населення України, face-to-face-інтерв'ю за місцем проживання респондентів – 1 800 людей віком 18–70 років;
- 3) опитування населення з вадами слуху за допомогою анкетування – 219 осіб віком 18–59 років;
- 4) опитування молоді за допомогою групового анкетування за місцем навчання – 859 осіб віком 10–17 років;
- 5) онлайн опитування населення територій Вінниці та Вінницької області, інтерв'ю за місцем проживання респондентів – 400 осіб віком 18–70 років [51, с.2].

Отримані результати лягли в основу на онлайн платформі із цифрової грамотності. Дія цифрова освіта, презентованої 21 січня 2020 року.

Міністерство цифрової трансформації України продовжує розповідати про свої досягнення. В планах уряду зазначена мета – навчити мінімум 6 мільйонів українців цифровій грамотності за 3 роки. Для її реалізації, Міністерство цифрової трансформації України запустило онлайн - платформу цифрової грамотності дія цифрової освіти.

Розглянемо дію платформи цифрової грамотності "Цифрова освіта" на рис.2.2.

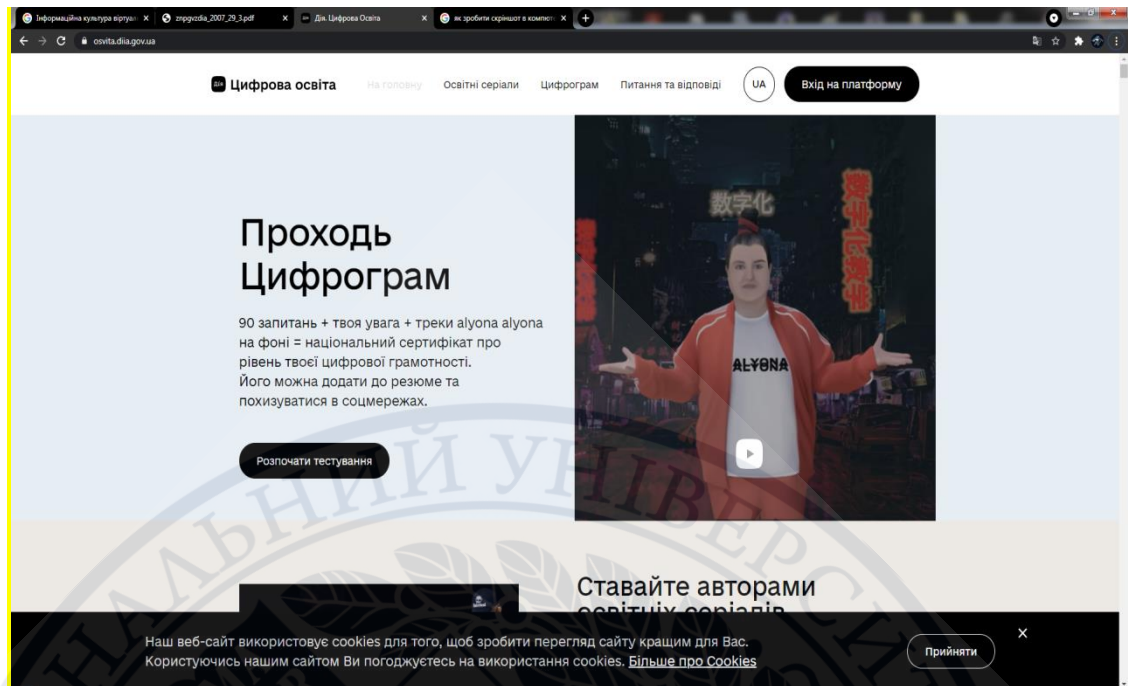

Рисунок .2.2. Платформа для перевірки цифрової грамотності "Цифрова освіта" [70].

Цифрограм — можливість перевірити цифрову грамотність будь-якому громадянину. Цифрограм має 90 запитань, на які потрібно відповісти. Завдання цього тесту систематизовані за сферами знань європейської рамки цифрових компетентностей для громадян DigComp 2.1., адаптованої українськими експертами [37, с.203].

Практичні знання цифрової грамотності Дія. "Цифрова освіта" навчають та дають можливості:

- Розуміти, що таке стартап і чим він відрізняється від класичного бізнесу;
- Надихнутися кейсами українських підприємців;
- Зрозуміти, як робити перші кроки для створення стартапу;
- Зрозуміти, хто може допомогти зробити стартап;
- Віднайти оптимальну бізнес-модель;
- Навчитися працювати з клієнтами;
- Навчитися інструментів стартаперів – канва, кастдев та інших;
- Зрозуміти, як робити MVP;

Сьогодні інформаційна культура сприяє розвитку та пристосуванню до конкретного виду діяльності кібернетики, та інформатики. Обов'язковою умовою інформаційної культури є знання нових інформаційних технологій та вміння їх застосовувати в кожній життєвій ситуації [15, с. 88 - 89].

У інформаційному суспільстві необхідно почати опановувати інформаційну культуру закладів соціальним замовленням інформаційного суспільства слід рахувати забезпечення рівня інформаційної культури необхідної для роботи в конкретній сфері діяльності.

В сучасному світі не можливо ігнорувати ці явища. Якщо держава, організація або просто людина бажає розвиватися та вдосконалюватися, вона неминуче повинна приєднатися до інформаційних процесів. Саме в такому напрямку впевнено та швидко рухається цивілізація[45, с. 196].

Виходячи з даних згаданого дослідження, розподіл інтернет-користувачів в Україні, як і в попередні роки, є нерівномірним. Лише 36 % користувачів, старших 15 років, зосереджені у селах та невеликих (до 50 тис. жителів) містах, хоча близько 50 % громадян України проживає саме у цій категорії населених пунктів.

3,2 млн. користувачів, а це більше ніж 25 % зосереджено в 6 найбільших містах України. Крім того, нерівномірним є розподіл по регіонах. Так, 18 % користувачів проживає лише у Західному регіоні України, у Центральному (включно зі столицею) – 31 %, на Сході – 33 %, на Півдні – 18 % [43, с.61].

За віковим розподілом користувачів, старших 15 років, частина інтернет-користувачів віком 15–29 років складає 59 %, 30–34 роки – 36 %, 45–59 років – 15 %, старших 60 років – 3 %.

При цьому чоловіки складають 55 % вітчизняної інтернет-аудиторії, жінки – 45 %. У середньому по Україні 1 комп'ютер використовують 2,6 інтернет користувачі. Найменше «навантаження» на один ПК – в Києві (2,4 користувача), найбільше – у Західному регіоні (2,9 користувача).

Рівень проникнення таких послуг в Україні на початок 2019 р., за даними Міжнародного інституту електрозв'язку, складає лише 4,17 %, що значно

нижче середньосвітового показника – 7,02 % у 2020 році рівень таких послуг став 5,18%.

Особливе значення в інформаційному суспільстві набуває інформаційна культура. Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури в рамках інформаційного суспільства.

Її роль в сучасному цифровому суспільстві постійно зростає тому що збільшується кількість інформаційних потоків навколо кожної людини, що вимагає від нього вміння орієнтуватися в них. В даний час існує безліч визначень інформаційної культури.

У широкому сенсі під інформаційною культурою розуміються принципи та механізми, що забезпечують позитивну взаємодію етнічних і національних культур, їх об'єднання в загальнолюдський досвід.

У вузькому сенсі - оптимальні способи роботи з інформацією, зі знаками, даними, та вміння подавати їх тому споживачеві, хто цього потребує для вирішення теоретичних і практичних завдань; механізми удосконалення технічних середовищ виробництва, зберігання та передачі інформації. Вони повинні базуватися на усвідомленні ролі інформації в суспільстві, знання законів інформаційного середовища, володіння цифровими технологіями. В якості рівнів реалізації інформаційної культури відокремлюють: когнітивний (знання та вміння); емоційно-ціннісний (установки, оцінки, відносини); поведінковий (реальна і потенційна поведінка).

Отже, сучасне суспільство сьогодні визначається як інформаційне, тобто головною в ньому є роль інформації. Нові інформаційні технології принципово впливають як на рівень інформаційної культури, так і на якість послуг і соціальний статус особистості в суспільстві в умовах глобалізації.

2.2 Аналіз стану інформаційної культури особистості в умовах віртуально-мережевого суспільства

Розвиток і впровадження інформаційно-комунікаційних технологій дав поштовх для виникнення нових видів суспільних відносин і організаційних структур, зокрема мережевого суспільства віртуальних спільнот (співтовариств). Віртуальні мережеві співтовариства – це те, що в соціальному відношенні відрізняє мережу Інтернет та аналогічні телекомунікаційні мережі від інших засобів масової комунікації, таких як телефон, телеграф, радіомовлення, телебачення тощо.

Поняття віртуальної спільноти було тісно пов'язане з мережею Інтернет.

Спільноти, як правило, створюються навколо інформаційних ресурсів, таких як: сайт, портал, електронна конференція тощо.

Сьогодні мережева структура проникає в усі сфери життєдіяльності як людини так і суспільства, як то економіку, політику та культуру, і тим самим змінює кожну людину.

Сумісне використання мережі Інтернет і комп'ютерних віртуальних технологій значною частиною світової спільноти кардинально змінює економічні, політичні і суспільні відносини.

Разом з процесами інформатизації відбувається активний розвиток нової форми культури — інформаційної, що формується під впливом мережевого суспільства та віртуальних спільнот.

Критерії інформаційної культури людини полягають у комп'ютерній грамотності, поряд з уміннями адекватно формулювати інформаційну потребу; здійснювати ефективний пошук необхідної інформації в усіх інформаційних ресурсах; переробляти її та створювати якісно нову; запроваджувати індивідуальні інформаційно-пошукові системи; адекватно відбирати й оцінювати інформацію; здатність до інформаційного спілкування.

Сьогодні особливо важливою є культура інформаційного, віртуального спілкування. Інформаційне суспільство є різновидом постіндустріального суспільства. Інформація сукупність знань, які включаються в повідомлення;

сукупність характеристик, які представляють деякий об'єкт в його якісній визначеності; упорядковане, організуюче начало, що протидіє ентропії.

В Україні інформаційний сектор почав помітно зростати та випереджати темпами традиційні галузі, і за прогнозами і посилюватиметься в майбутньому. Розглянемо аналіз стану інформаційної культури особистості в умовах віртуально-мережевого суспільства на рис.2.3.

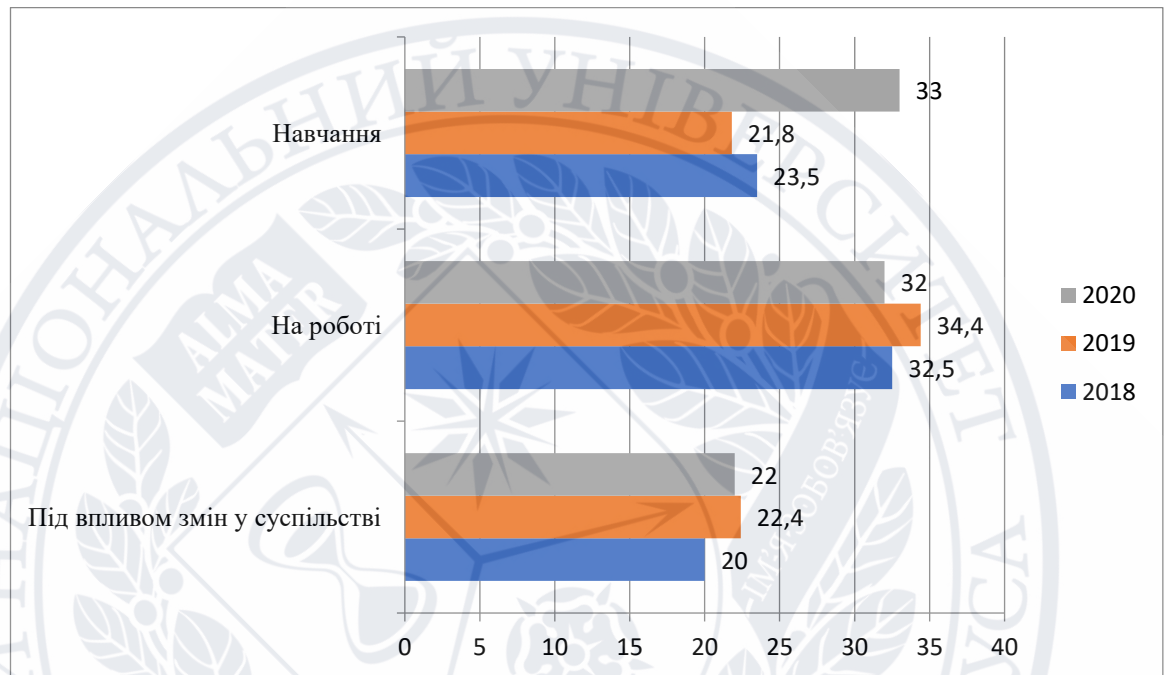

Рисунок 2.3. Аналіз стану інформаційної культури особистості в умовах віртуально-мережевого суспільства.

Згідно даних на рис.2.3., ми можемо стверджувати, що найбільше впливає на розвиток інформаційної культури зміна у суспільстві комунікацій 22% та необхідність знань на роботі 34%.

В Україні наприклад, у середині 90-х років в інформаційному секторі було зайнято 47,1% . А от у економічно - активному населенні, тоді як із сфери послуг – 27,3. у сільському господарстві - 3,7%., у промисловості (без виробництва комп'ютерного і комунікаційного устаткування) – 23,2%.

Дослідимо інформаційної культури в умовах віртуально-мережевого суспільства у табл.2.1. [59].

Дефіцит інформаційного виміру вимагає:

- 1) надзвичайно швидкої і точної реакції на події, що відбуваються;
- 2) уміння зосередитися на стратегічних напрямках;
- 3) зміни технопростору, тобто переходу від традиційних транспортних засобів і транспортної мережі до інформаційно-комунікативної мережі (телефон – комп'ютер – телевізор) як системи нової інформаційної цивілізації [41, с.60].

Створюється глобальний інформаційний простір, який швидко освоюється людською спільнотою. Важливою передумовою пізнання взагалі та соціального пізнання зокрема є теза про те, що інформаційна революція докорінним чином перетворює людське і суспільне буття [39, с.138].

Під впливом інформаційної революції форми просторово-часової організації соціальні зв'язки і відносини, а втім і сама людина відчують глибоку трансформацію.

Інтернет як глобальна тенденція розвитку інформаціоналізму і мережевого суспільства володіє єдиним адресним простором і складається з багатьох взаємопов'язаних комп'ютерних мереж, у рамках яких здійснюється обмін цифровою інформацією [37, с.306].

У той же час статистичні дані свідчать, що у Україні проживає менше, чим 5% жителів планети, було зосереджено більш 50% користувачів Інтернет. Зафіксувавши стан розвитку інформаційного суспільства, відмітимо, що у той же час до Інтернет було підключено лише 1 млн. жителів. Інтернет у його сучасному вигляді, як він розвивається сьогодні, може слугувати своєрідною інформаційною моделлю глобалізації.

Варто зупинитися на результатах кількох досліджень Інтернет-аудиторії, наприклад, в Україні. Компанії «GfK Україна» та «Gemius Україна», які у серпні 2018 р. перемогли в тендері Української Інтернет-асоціації, представили результати першої хвили дослідження аудиторії українського Інтернет. Дані свідчать, що восени 2019 р. у містах із населенням понад 50 тисяч осіб кількість користувачів мережі складає 6,637 млн.

Більшість з них – чоловічої статі. Найбільше Інтернетом користуються люди віком 14-19 років (69%, або 1,28 млн). Серед категорії 20-24 років частка становить 67% (1,37 млн), 25-29 років – 56% (0,981млн), 30-39 років – 49% (1,5 млн), а в категорії 40-49 років – 31% (1 млн.). При цьому 87% користувачів заходять до Мережі щонайменше раз на тиждень, 33% – кілька раз на тиждень.

Культура поведінки в мережі базується на принципі: поступай з іншою людиною так, як би ти хотів, щоб поводитися з тобою. Потрібно пам'ятати, що за віртуальним екраном жива людина, і все що ви йому повідомляєте, ви йому говорите прямо в обличчя. Потрібно дбайливо ставитися до особистої інформації, не тільки своєї, а й інших.

Віртуальні мережеві співтовариства – це те, що в соціальному відношенні відрізняє мережу Інтернет та аналогічні телекомунікаційні мережі від інших засобів масової комунікації, таких як телефон, телеграф, радіомовлення, телебачення тощо.

Поняття віртуальної спільноти було тісно пов'язане з мережею Інтернет. Спільноти, як правило, створюються навколо інформаційних ресурсів, які існують в тій чи іншій формі – сайт, портал, електронна конференція тощо. Віртуально-мережеве середовище поступово висуває нові вимоги перед людиною як носієм інформаційної культури.

Отже, нині практично немає сфери людської діяльності, яка б не залежала від ринку інформації й не потребувала використання новітніх технологій. У зв'язку із цим постає необхідність усвідомлення інформаційної культури як найважливішого показника розвитку інформаційного суспільства і становлення нового типу взаємодії людини та навколишнього середовища.

2.3. Медіакультура як складова інформаційної культури особистості

Медіакультура — це засоби, за допомогою яких відбувається інформаційно-комунікаційні засобів, які функціонують у суспільстві, знакових систем, елементів культури комунікації, збирання, виробництва,

передачі та аналізу інформації, а також культури сприймати інформацію різними групами людей в цілому [33, с.151].

Сучасний феномен медіакультури має розвиток як у паралельно у широкому так і у вузькому значенні, як масова культура, а у вузькому – з цифровими технологіями для створення та поширення інформації.

Зарубіжні дослідники переконують в тому, що медіакультура проходить через соціальні трансформації, визначаючи, що це культура образів, звуків і зображень, які передаються через технічні засоби такі як радіо, фільми, телебачення, музика, медіа тощо [46].

Медіакультура використовує методи:

- 1) засобів застосування технічних засобів в управлінні;
- 2) організації системи інформаційного забезпечення в закладі [15, с. 28].

На сучасному етапі розвитку суспільства кожному людину оточує величезна кількість різноманітної інформації. Важливо отримати уміння і навички виділення значущої інформації, вироблення критеріїв її оцінки, створення і використання інформації.

Основними складовими медіакультури відповідно до «Українського словника медіа культури» є медіа обізнаність, медіаграмотність та медіа освіченість. Два з цих понять знайшли своє відображення і в Новій редакції Концепції впровадження медіа-освіти в Україні:

1. Медіаобізнаність має необхідність оволодіння людиною системи знань про їх історію та особливості функціонування засобів масової комунікації, їх шкоду і користь для людей, уміння убезпечити себе від деструктивних медіаінформаційних впливів і вільно орієнтуватись в інформаційних потоках [38, с. 81].

2. Медіаобізнаність має загальні навички та знання їх до функціонування у інформації та культурі.

2. Медіаграмотність використовує «вміння користуватися ІКТ, вміння виражати себе і вести спілкування за допомогою засобів медіа, успішно здійснювати пошук необхідної інформації, усвідомлено сприймати та

критично оцінювати інформацію, що отримана з різних джерел, адекватне розуміння реальності, що сформована медіаджерелами [38, с. 108].

Дане визначення повністю розкриває сутність даного поняття. Для авторів Концепції потрібно було б менше уваги приділяти ІКТ, тому що це не єдиний елемент медіа грамотності.

3. Медіаосвіченість сьогодні ґрунтується на «здатності до сприйняття, аналізу, оцінки і створення медіатекстів, до розуміння соціокультурного і політичного контексту функціонування медіа в сучасному світі» [47].

У 2010 була розроблена Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. У квітні 2016 року Президія Національної академії педагогічних наук схвалила нову редакцію цього документу.

Головна мета Концепції - сприяння розбудові ефективної системи медіаосвіти в Україні, що має стати фундаментом гуманітарної безпеки держави, розвитку і консолідації громадянського суспільства, протидії зовнішній інформаційній агресії, всебічно підготувати молоде покоління до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формувати медіа інформаційну грамотність і медіа культуру у громадян відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей [22, с. 174].

Пріоритетною умовою ефективної реалізації Концепції є її наукове забезпечення. Доцільно започаткувати міжвідомчу програму з розвитку в Україні, яка забезпечила б координацію зусиль установ НАПН та інших зацікавлених організацій щодо реалізації Концепції, розроблення науково-методичних засад забезпечення різних форм медіаосвіти в умовах реформування системи освіти [11, с. 183].

Про яку концепцію мова, детальніше описати основну ідею інформаційного суспільства у соціогуманітарному напрямі, що полягає в досягненні «суспільства знань» та забезпечення рівного доступу до них для кожної людини [11, с. 94].

Розглянемо структуру медіакультури в Україні на рисунку 2.4.

Рисунок.2.4. Медіакультура в інформаційній культурі

У 2008р. Європейський парламент ухвалив «Резолюцію щодо медіа грамотності у цифровому світі». У цьому документі обґрунтовується необхідність цілеспрямованого розвитку медіаосвіти в державах ЄС, сформулюються рекомендації щодо конкретних шляхів реалізації цього завдання на різних освітніх рівнях.

Медіаосвіта засобами медіа – являється провідна форма стихійної медіа-освіти всіх категорій населення, що за відповідних цілеспрямованих та конструктивних напрямів. Медіа-освіта, яка є цілеспрямованою засобами медіа, що забезпечується різноманітними програмами та медіа проектами, вимагає значного підвищення якості освітнього контенту, привертання до вироблення та експертизи якісних медіа продуктів фахівців, як то медіа педагоги і медіа психологи. [39, с. 74-75].

Важливими умовами впровадження медіа-освіти в Україні також є:

- удосконалення нормативно-правової бази взаємодії мас-медіа і освітніх інституцій на всіх рівнях, включення формування системи медіа-освіти до переліку державних пріоритетів інноваційного розвитку суспільства та стратегії державної інформаційної політики;

- забезпечення готовності фахівців системи освіти до розв'язання медіа освітніх проблем і суперечностей, що потребує перебудови звичних форм роботи, вдосконалення змісту і форм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, зорієнтованих на випереджувальне ознайомлення з

медіа освітніми інноваціями насамперед шкільних практичних психологів і соціальних педагогів;

- якісне програмно-методичне та інформаційне забезпечення, зокрема створення спільних інформаційних ресурсів, програмне забезпечення роботи віртуальних медіа освітніх груп і мультидисциплінарних конференцій, створення та адміністрування тематичних медіа освітніх сайтів;

- активізація міжгалузевої і міжнародної взаємодії, здійснення спільних наукових проєктів, проведення круглих столів, міжвідомчих семінарів, конференцій, фестивалів з медіа-освіти. [19, с. 100].

Взаємодія закладів освіти із зацікавленими відомствами і громадськими організаціями з питань медіа-освіти здійснюється на всіх рівнях. У найближчій перспективі видається доцільним створення Комісії з медіа-освіти при Науково-методичній раді Міністерства освіти і науки України та відповідної Громадської ради з медіа педагогіки і медіа психології при Президії Національної академії педагогічних наук України, які сприяли б підвищенню ефективності офіційної взаємодії на вищому рівні представників відомств і громадських організацій з медіа освітянами.

Роль медіа-освіти як частини освітнього процесу, спрямованого на формування в населення кожної держави медіакультури, підготовку людини до сучасної взаємодії із системою мас-медіа, через традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), і нові (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку цифрових технологій [53, с. 128].

Сучасне суспільство неможливо уявити без високотехнологічного інформаційного простору, воно відіграє неабияку роль у формуванні духовного клімату, стає дедалі визначальним у функціонуванні найважливіших сфер життя держави. Інформаційне середовище через формування громадської думки, вироблення певних установок спонукає людину до тих чи інших учинків.

Основою сучасного медіа простору є засоби масової комунікації, які охоплюють друковані видання, радіо, телебачення, комп'ютерні телекомунікаційні технології. Упровадження медіа в освітній процес може здійснюватися лише за умови професійно підготовленого, медіа-компетентного педагога, який добре володіє знаннями та вмінням застосування медіа в професійній діяльності. [70].

На сьогодні медіакультура має свої сприймання на виробництво соціальними групами і соціумом в цілому сукупності інформаційно-комунікаційних засобів, технологій комунікації, інформаційних процесів.

Здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа означає медіакультура на особистісному рівні.

Отже, поняття «інформаційна культура» та «медіакультура» тісно пов'язані між собою. Медіакультура розглядається як складова частина інформаційної та загальної культури суспільства й особистості. Формуванням медіакультури займається така галузь освіти як медіаосвіта.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

3.1. Проблеми розвитку інформаційної культури особистості із застосуванням нових цифрових технологій

Сучасні проблеми формування інформаційного суспільства в Україні, мають багато спільного із аналогічними процесами в інших країнах, які пояснюється швидким поширенням новітніх ІТ, та глобалізацією світових інформаційних ринків.

В Україні є нагальна необхідність створення якісної інформаційної інфраструктури, що буде здатна забезпечити впровадження цифрових технологій у життя кожної людини.

В умовах розвитку цифрової економіки актуальною залишається проблема забезпечення цифрових можливостей для кожної людини в зв'язку із тим, що цифрові технології сьогодні змінюють бізнес моделі, характер праці та способи надання послуг [69].

Вирішення цієї проблеми залежить від стимулювання з боку держави, щоб реагувати на ініціативи щодо формування серед громадян України стійких потреб у «цифрових» технологіях через такі сфери, як освіта, медицина, туризм, транспорт, електронне урядування, «старт-сіті» тощо. Громадянам інфраструктуру фіксований широкосмуговий доступ (ШСД), а зробити так, щоб у громадян виникали потреби у ньому, особливо ті, що спрямовані на покращення життя, комфорт, освіти, бізнес, розвиток [15, с. 88].

Людський капітал та інформаційні технології сьогодні відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку економіки. В зв'язку з цим особливого значення набуває якісна підготовка висококваліфікованих фахівців, що відповідають запитам ринку, сучасним тенденціям розвитку цифрових технологій, активне застосування яких тягне за собою, зростання

кількості робочих місць, підвищенням якості робіт та послуг. Для того, щоб максимально запровадити цифрові технології, необхідні сучасні фахівці, що володіють відповідними знаннями, цифровими навиками та здатні до постійної самоосвіти для вирішення різних завдань у швидкозмінному цифровому середовищі [7, с. 122].

Проблеми інформаційної культури:

- 1) технічні можливості ІТ зростають експонентно і поки що не спостерігається уповільнення темпів зростання;
- 2) вартість ІТ стійко і швидкими темпами знижується;
- 3) ІТ породжують новий тривалий цикл економічного розвитку;
- 4) з'явилася величезна залежність до інформаційного суспільства;
- 5) неконтрольований збір інформації про фізичних та юридичних осіб;
- 6) дефіцитом послідовності і системності заходів, спрямованих на побудову інформаційного суспільства;
- 7) управління інформаційними ресурсами;
- 8) викрадання фото, ідеї, копіювання плагіату через інформаційні технології.

Важливе значення для подальшої інтеграції України в глобалізований світ має розвиток інформаційного цифрового суспільства в Україні.

Також особливу роль у розвитку цифрового суспільства займають нові знання та інформація, які формують важливі сучасні ресурси держави.

На більш високий рівень переходять такі види виробництва, як промисловість, сільське господарство, завдяки розробці та впровадженні цифрових новітніх технологій. В сучасних умовах розвитку суспільства створюються такі умови, коли сама людина формує себе.

Розглянемо індекс DESI для ЄС та 10 країн-лідерів з розвитку цифрової економіки на рис.3.1.

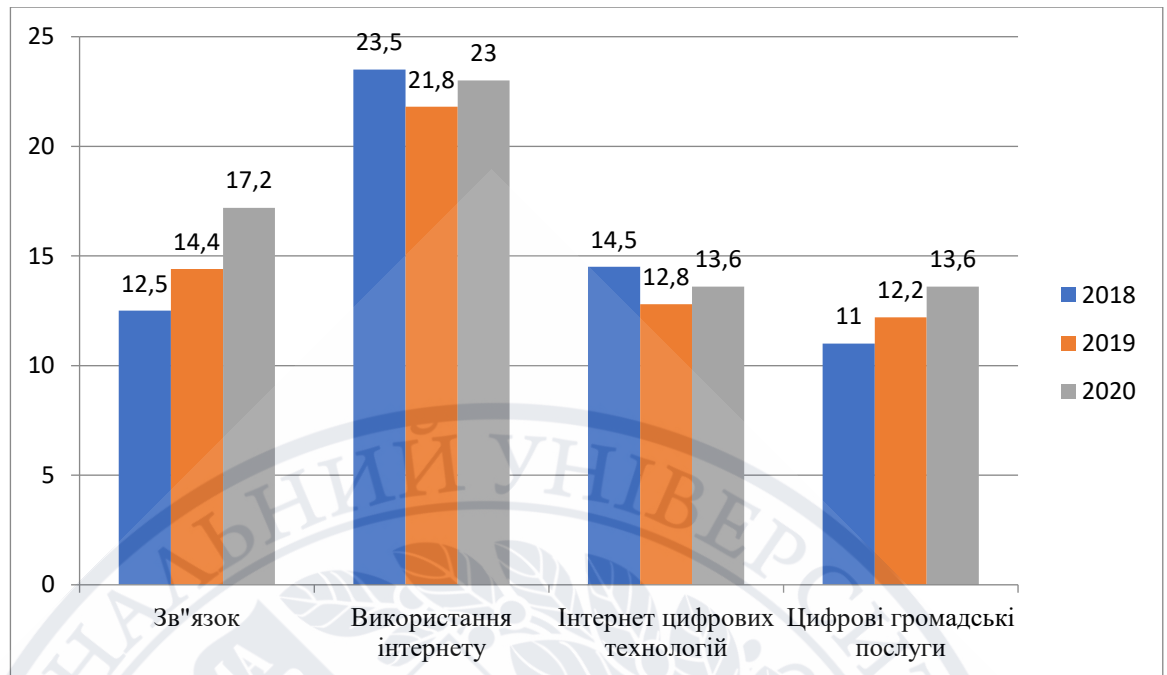

Рисунок. 3.1. Індекс DESI для ЄС та 10 країн-лідерів з розвитку цифрової економіки

Сучасні ІКТ набагато збільшили нашу здатність обробляти інформацію і, отже, сприяли зростанню інформаційно насиченого сектора економіки. Серед економістів поширена теорія про довготермінові цикли економічного розвитку.

Серед напрямів, що визначають розвиток цифрової економіки в Україні є впровадження цифрових технологій, якість інтернет інфраструктури, впровадження інновацій. Цифровізація всієї країни, формування внутрішнього ринку ІКТ та формування у населення мотивацій та потреб у «цифрових технологіях» є ключовими умовами розвитку цифрової економіки держави. Основою розвитку цифрової економіки України є розвинена цифрова інфраструктура.

Однак, сама цифрова інфраструктура – це не лише телекомунікації, комплекс технологій, продуктів та процесів, котрі забезпечують обчислювальні, телекомунікаційні та мережеві можливості та працюють на цифровій основі [36, с. 88].

У сучасному суспільстві інформація, є невід'ємною складовою життєдіяльності людини, що сприймається як матеріальна субстанція, яка фактично присутня з матерією та енергією. В той же час вона відрізняється від попередніх необхідністю наявності людини.

Цифровою культурою у цьому випадку називають якийсь набір принципів і цінностей в корпоративній культурі, що характеризує використання технологій для взаємодії з суспільством і вирішення завдань у професійній діяльності.

Сучасне цифрове суспільство базується на основі впровадження цифрових технологій, відповідної інфраструктури подальшому розвитку інформаційних систем і мережі Інтернет, як потужного інструменту інформаційного впливу на свідомість людини [44, с.165].

Інформаційні технології (ІТ) є саме рушієм процесу глобалізації, де найважливішим є формування в масштабах усього світу єдиного фінансово інформаційного простору, в якому активно зростає комерційна діяльність людини.

Важливо, щоб цифрові технології в Україні були доступними як з точки зору організаційно-технічного доступу до відповідних цифрових інфраструктур, так і з фінансово-економічної точки зору, тобто через створення умов та стимулів, які будуть заохочувати бізнес до цифровізації [28, с. 209].

Індустрія 4.0 представлена як оновлена концепція «розумного виробництва» та наступний етап цифровізації різних виробництв, де головну роль відіграють такі новітні технології, як Інтернет речей, «великі дані», «предикативна аналітика», хмарні та туманні обчислення, штучний інтелект, робототехніка, «машинне навчання», машинна взаємодія, 3D-друк, доповнена реальність тощо.

Впровадження відкритих даних дозволяє оптимізувати робочі процеси, покращити комунікації з клієнтами, установами й відомствами. Формування

інформаційної культури особистості в умовах інформаційного суспільства використовують відкриті дані, виняток.

Застосування цифрових технологій дозволяє забезпечити прозорість, покращити рівень управління та доступності послуг для громадян. Вивчимо формування інформаційної культури особистості в умовах інформаційного суспільства у рисунок.3.2.

Рисунок.3.2. Формування інформаційної культури особистості в умовах інформаційного суспільства

Згідно рис.3.2., потенціал відкритих даних у сфері формування інформаційної культури використовують відкриті дані для медичних досліджень, створення вакцин й інформаційних систем [28, с. 175].

Накопичених даних уже зараз вистачає для розвитку цифрових проєктів із 2017 року в Україні працює система eHealth, що забезпечує автоматизацію обліку медичних послуг та управління медичною інформацією в електронному вигляді.

Планшети значення нових технологій в інформаційній діяльності часто використовують торгові агенти підприємства ТОВ «Золакс» для збільшення доходу від продажу товару чи надання послуг. Використовують касову програму ЕКАМ яка може бути встановлена практично на будь-якому планшеті або навіть смартфоні.

У цьому зв'язку особливого значення набуває інший зміст інформаційних технологій як напряму управлінської діяльності. І хоча його дослідженню приділяється багато уваги, стосовно його складу ще не існує спільної думки [50, с.136].

Забезпечення загального доступу до інформаційних ресурсів є однією із головних проблем в державі. Відповідно до даних «Аналізу інтернет - аудиторії» України в 2021 році 50% мешканців України віком 15 років і старше мали доступ до інтернету.

Кількість користування інтернетом серед населення [47, с.101]:

- 50% (19,7 млн.) раз на місяць і частіше;
- 46% (17,9 млн.) раз на тиждень і частіше;
- 34% (13,3 млн.) щодня, або майже щодня.

Важливо зазначити, що поступово зростає загальна кількість абонентів Інтернету в Україні, наприклад в 2019 році в порівнянні з 2020 роком кількість користувачів мережі Інтернету збільшилась на 30% і склала 4,64 млн. осіб, при цьому понад 4,2 млн. з них склали домашні абоненти [46, с. 87].

Отже, цифрові технології сьогодні невпинно захоплюють усі сфери життя людини. Сьогодні цифрова економіка являється інноваційною динамічною діяльністю, що базується на впровадженні інновацій та цифрових технологій в усі види економічної діяльності та в усі сфери життєдіяльності людини.

3.2 Шляхи вирішення проблем формування інформаційної культури особистості в умовах становлення інформаційного суспільства

Сьогодні мова йде про формування нової інформаційної, цифрової культури, яка є елементом загальної культури людства. Це знання про цифрове середовище, закони його функціонування, вміння орієнтуватись в інформаційних потоках.

Для успішного формування цифрової економіки потрібні ефективно функціонуючі три компоненти [10;41;63]:

1) нормативно-правова база, яка б сприяла конкуренції і виходу на ринок підприємствам, дозволяла фірмам повною мірою використовувати цифрові технології для конкуренції та інновацій; навички, необхідні працівникам, бізнесменам, державним службовцям, для використання можливостей цифрових технологій;

2) ефективні і підзвітні інститути, що використовують інтернет для розширення прав і можливостей громадян. А такі чинники сприяння цифровому розвитку, як цифрові фінансові послуги, цифрова ідентифікація, соціальні мережі і відкриті дані.

3) цифрових технологій на малозабезпечених та забезпечених працюючих та споживачів за такими напрямками: створення робочих місць, підвищення продуктивності праці, переваги для споживачів.

4) впливу цифрових технологій в частині створення нових робочих місць, то для малозабезпечених верств населення та працюючих, як такий, вплив на сьогодні практично відсутній. В той же час має місце середній вплив для забезпечених працюючих у секторах, що використовують ІКТ.

Натомість має місце помітний фактичний вплив цифрових технологій на підвищення продуктивності праці робітників як малозабезпечених, так і забезпечених, зокрема щодо з'єднання людей з робочими місцями і ринками (для малозабезпечених – середній, для забезпечених – високий. Водночас цифрові технології для малозабезпечених верств населення мають низький вплив на збільшення віддачі людської праці, а для забезпечених – середній вплив[18, с.401].

Вона має риси, спільні для всієї культури, а також виступає як необхідний і ефективний чинник засвоєння людиною культурної реальності, культурного потенціалу, який накопичений людством. Розглянемо проблеми формування інформаційної культури у Табл.3.2.

Таблиця 3.2. – Проблеми формування інформаційної культури

№	Канал	Фактичний вплив		Потенційний вплив	
		Зовсім незначне	Н	Зовсім незначне	Н
1.	У секторі ІКТ і пов'язаних з ІКТ професіями		Н		Н
2.	У секторі, що використовують ІКТ	Н	С	Н	С
3.	Збільшення віддачі людської праці	Н	С	Л	В
4.	З'єднання людей з робочими місцями і ринками	С	В	В	В

Джерело створено [59, с.192].

* Складено за даними джерела [10]

ІКТ – інформаційно - комунікативні технології; Н – низький; С – середній; В – високий.

Тому не слід обмежувати сферу інформаційної культури лише сферою комп'ютеризації, або інформаційної техніки. [13, с.45].

Все це має базуватись на значенні ролі інформації та знань в суспільстві і розумінні власного місця в ньому, володінні новими інформаційними технологіями. Говорячи про проблеми формування інформаційної культури в Україні, слід перш за все звернути увагу на загальні проблеми, з якими сьогодні стикається наше суспільство.

Серед них найбільш вагомими проблемами є відсутність національної стратегії розвитку держави, домінування у виробничому секторі країни низько технологічної, енергоємної та ресурсовитратної промисловості, прогресуюча демографічна криза, низький рівень життя громадян, не конкурентоспроможність багатьох галузей вітчизняної економіки, навіть на внутрішньому ринку, значне відставання від розвинутих країн світу у розбудові інформаційного суспільства.

На парламентських слуханнях з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні, що відбулися у Верховній Раді 21 вересня 2005 року, відзначались певні досягнення в цій сфері. Щорічне зростання кількості

персональних комп'ютерів становить орієнтовно 50%. Якщо в 2020 р. кількість користувачів Інтернету становила 0,2% населення України, то в 20 р. 7%. Дослідимо рейтинг WEF щодо технологічного розвитку України у Табл.3.3. [43, с.97].

Таблиця 3.3. – Рейтинг WEF щодо технологічного розвитку України у 2019-2020рр.

№	Канал	Ранг	Значення	Ранг	Значення
1.	У секторі Ікт і пов'язаних з ІКТ професіями	77	3,40	78	3,49
2.	У секторі, що використовують ІКТ	69	5,2	61	5,3
3.	Збільшення віддачі людської праці	80	3,8	59	3,9
4.	З'єднання людей з робочими місцями і ринками	73	10,3	70	11,4

Високими темпами зростає обсяг інформаційних ресурсів. Щоденно з'являється близько 50 нових сайтів у мережі Інтернет в українському сегменті [65, с. 152].

Крім того, в Україні є підготовлені кадри для розвитку та впровадження інформаційних технологій та розвитку інформаційної сфери загалом. Адже кожного року заклади вищої освіти в Україні випускають 50 тисяч фахівців, що можуть працювати в галузі ІТ-технологій [38, с. 97].

Але для розв'язання проблем, пов'язаних з побудовою сучасного цифрового суспільства, має бути вдосконалена нормативно-правова база, створені всі умови для розвитку бізнес-середовища, впровадження інновацій та сприятливий інвестиційного клімат. Крім того, має бути підтримана вітчизняна наука та освіта, підвищення цифрової компетентності населення, і що важливо, має бути мотивація громадян до використання цифрових

технологій в професійній діяльності та повсякденному житті[19, с. 28]. Для цього важливим є впровадження дистанційних курсів для оволодіння цифровими навичками, програмних засобів для навчання, пошуку обдарованих дітей і т. д.

Подібна ситуація склалася і для споживачів цифрових послуг. На сьогодні збільшення додаткових переваг для споживачів має середній вплив для малозабезпеченого населення і високий вплив для забезпеченого населення. Необхідно підвищувати культуру використання сучасних цифрових технологій.

Стратегічний розвиток цифрового суспільства повинен супроводжуватися розвитком і людських ресурсів. Це можливо за наступних умов: надання навчальним закладам, бібліотекам сучасної комп'ютерної техніки, яка підключена до мережі інтернет; оновлення викладацького складу, із навичками роботи з ІТ та мультимедійними засобами; здійснення заходів з підтримки і стимулювання малих і середніх підприємств; заохочення використання цифрових технологій з метою надання населенню можливості навчання протягом життя із застосуванням нових методик викладання, особливо для тих категорій громадян, що цього потребують.

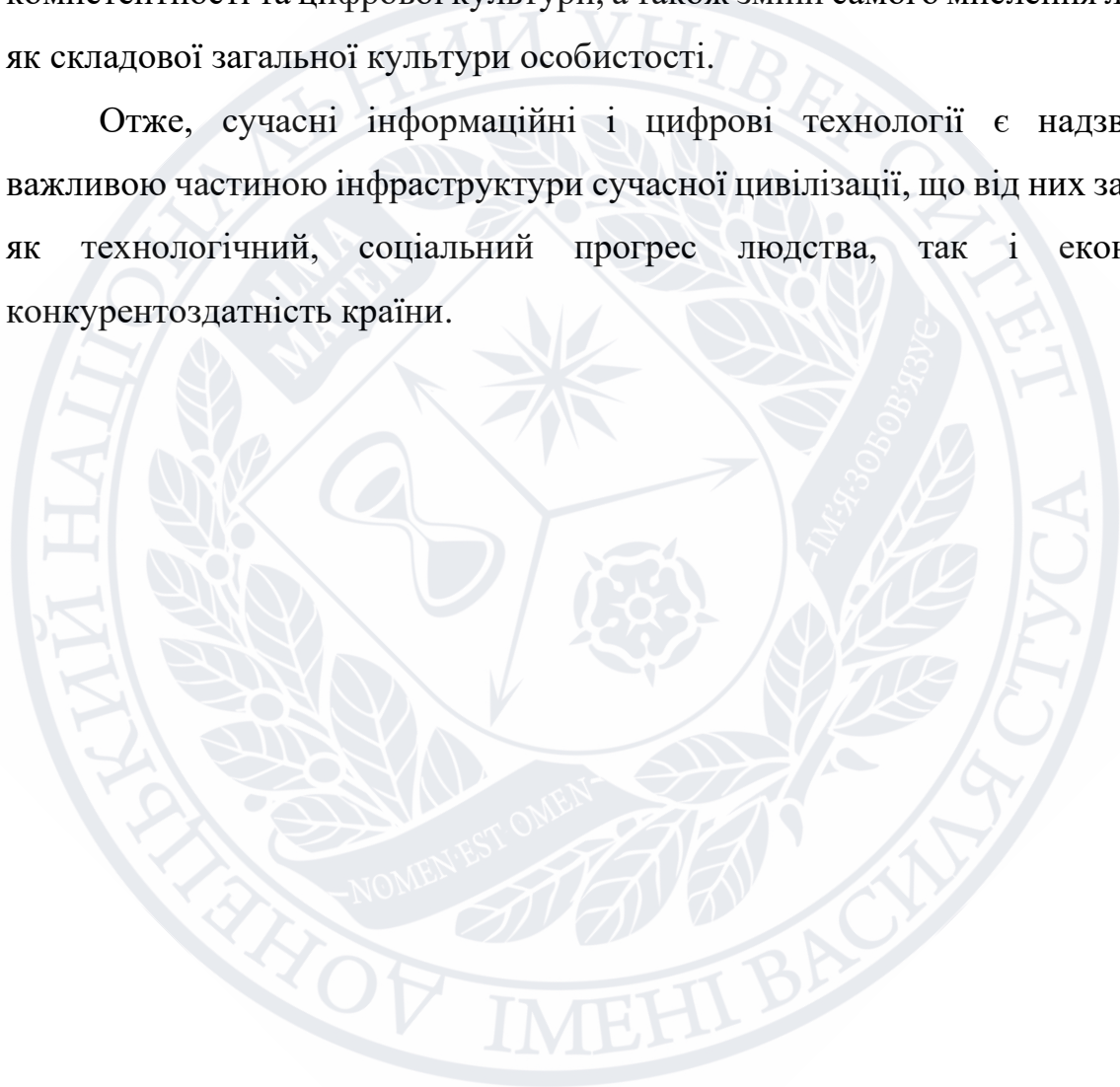
Нині основою сучасного суспільства стають цифрові технології, основною функцією яких є можливість заміщати або підсилювати розумову працю людини. Сьогодні провідною галуззю суспільного виробництва стає інтелектуальне виробництво, яке поступово утверджується. Значення інформації як стратегічного ресурсу розвитку сучасної цивілізації, постійно зростає, що тягне за собою посилення ролі засобів масової комунікації, зміну характер освіти і виховання та процесів підготовки людини до життя.

Сучасне цифрове суспільство формує людину нового типу, яка є інформаційною, толерантною, культурною, високорозвиненою. Цифрові технології перетворюються на новий тип культури, за допомогою яких сучасна людина може здійснювати культурні комунікації.

Сучасна освіта стає більш різноманітною, наповненою сучасними методами і засобами навчання, де підготовка спеціалістів принципово нової якості є пріоритетною функцією на сучасному етапі розвитку українського суспільства.

Процеси, що пов'язані із впровадженням цифрових технологій, потребують формування нового погляду на світ, формування цифрової компетентності та цифрової культури, а також зміни самого мислення людини, як складової загальної культури особистості.

Отже, сучасні інформаційні і цифрові технології є надзвичайно важливою частиною інфраструктури сучасної цивілізації, що від них залежить як технологічний, соціальний прогрес людства, так і економічна конкурентоздатність країни.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження визначає інформаційне суспільство як ступінь формування сучасної цивілізації, для якої характерним є збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства, зростання частки інформаційних продуктів і послуг у всіх сферах життєдіяльності людини. Зазначено, що Україна обрала євро інтеграційний курс, орієнтується на стратегію розвитку розвинутих країн Європейського Союзу в усіх напрямках життєдіяльності суспільства, зокрема в побудові інформаційного суспільства.

Нові інформаційні технології принципово впливають як на рівень інформаційної культури, так на якість послуг і соціальний статус особистості в суспільстві в умовах глобалізації.

Досліджено інформаційну культуру, як складову загальнолюдської культури особистості. Проаналізовано поняття, основні риси та критерії інформаційної культури. Визначено, що інформаційна культура базується на ефективності здійснення всіх інформаційних процесів, як то створення, передача, зберігання інформації, цим самим забезпечує людині сучасне бачення світу. Це є сукупність певних знань, умінь, переконань, принципів та поглядів людини, а також ідеалів та цінностей, та не може означати лише вміння працювати з комп'ютером і володіти навичками обробки великих обсягів інформації.

Проаналізовано стан інформаційної культури особистості в умовах віртуально-мережевого суспільства. Зазначено, що розвиток і впровадження ІКТ дав поштовх для виникнення нових видів суспільних відносин і організаційних структур, зокрема мережевого суспільства та віртуальних спільнот (співтовариств).

Сьогодні мережеві структури проникли в усі сфери життя людини й суспільства: в економіку, політику та культуру, і тим самим перетворюють як людину так і світ загалом. Під впливом мережевого суспільства та віртуальних спільнот формується нова форма інформаційної культури – культура в мережі.

Формуванню інформаційної культури сприяє інформаційна грамотність. Асоціація американських бібліотек назвала інформаційно грамотною людиною особистість, яка здатна розвивати, розміщувати, оцінювати інформацію і найбільш ефективно її використовувати.

Досліджено поняття «медіакультура», що розглядається як складова частина інформаційної та загальної культури суспільства й особистості. Формуванням медіакультури займається така галузь освіти як медіаосвіта.

Проаналізовано основні проблеми формування інформаційної культури особистості в умовах інформаційного суспільства та шляхи їх вирішення. Серед важливих проблем, що стоять перед державою, наголошено на вдосконаленні нормативно-правової бази, подоланні цифрового розриву між містами та сільською місцевістю, впровадженні систем відкритого доступу до Інтернету, оновленні інфраструктури.

Використання сучасних ІКТ має подальший розвиток інформаційного суспільства в Україні та сприяє більш широким можливостям для створення інформації та знань, підвищуючи якість життя і сприяючи сталому розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПИСИЛАНЬ

1. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
(дата звернення 10.05.2021)
2. Закон України "Про доступ до публічної інформації ": Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_35409
(дата звернення 11.05.2021)
3. Закон України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" : Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>. (дата звернення 11.05.2021)
4. Закон України "Про захист економічної конкуренції ": Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>. (дата звернення 11.05.2021)
5. Закон України "Про інформацію ": Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. (дата звернення 12.05.2021)
6. Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства: Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-18. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2591-17t> (дата звернення 13.05.2021)
7. Закон України "Про Концепцію Національної програми інформатизації ": Закон України від 04 лютого 1998 р. № 75/98-ВР. [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ https:// /75/98](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/https://75/98) (дата звернення 14.05.2021)
8. Закон України "Про національну безпеку України" : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. (дата звернення 14.05.2021)
9. ДСТУ 2732-94. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення Чинний від 1994-01-01.-К.: Держстандарт України, 2011.-ст.33. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення 14.05.2021)

10. ДСТУ 2392-94.Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення. Чинний від 1995-01-01.-К.: Держстандарт України,2001.-ст.53._(дата звернення 12.05.2021)
11. ДСТУ 2395-94.Інформація та документація. Обстеження документа, встановлення його предмета та відбір термінів для індексування. Основні вимоги.-Чинний від 1995-01-01.-К.:Держстандарт України, 2019 – 410с._(дата звернення 13.05.2021)
12. Арістова І. А. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Менеджмент інновацій», 2019. Випуск 4. С. 9-1(дата звернення 16.05.2021)
13. Асмолов А.Ю. Ефективність та конкурентоспроможність банківської системи України / (Г.Т. Карчева, Т.С. Смовженко, В.І. Міщенко та ін.) ; за заг. ред. д-ра екон. наук Г.Т. Карчевої. – Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2018. 276 с._(дата звернення 12.05.2021)
14. Бондарчук Ю. О. Інформаційне суспільство: можливості і політико-культурна реальність становлення в Україні. Гол. редакторю Ю.О. Бондарчук // Грани. 2019. №1. 269с._(дата звернення 15.05.2021)
15. Беляков К.О., Створення інформаційної культури для Європи: доповідь на VI конференції EXID. 23-25 березня 1991 р. Кентербері, Великобританія / К. О. Беляков, Л. В. Скворцов // Теорія та практика соціальної інформатики. - 2017. - № 2. - 329с._(дата звернення 13.05.2021)
16. Бебик В. М. , Виноградов В. А. Створення інформаційної культури для Європи: доповідь на VI конференції EXID. 23-25 березня 1991 р. Кентербері, Великобританія / В. А. Виноградов, Л. В. Скворцов // Теорія та практика соціальної інформатики. - 2017. - № 2. - С. 5—29._(дата звернення 17.05.2021)
17. Беспянська Г В. Діловодство й управлінська діяльність в Україні. Уніфікована система ОРД / В.Г. Беспянська – 2018. – № 10. – С. 363._(дата звернення 13.05.2021)

18. Гавловський В.Д., Гайбус О.В. Сучасне діловодство : навч. посіб. / В.А. Блощинська; Ін-т менеджменту та економіки «Галицька академія». – Центр навч. л-ри, 2 Про ефективність видання наукових журналів в Україні. *Вісн. НАН України*. 2018. № 6. С. 62-67. (дата звернення 16.05.2021)
19. Горобець П.П. Документ: інформаційний аналіз. гол. редактор. П.П. Горобець., М.: Наука 2018. .351с.
20. Григор О. О. Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз : дис.. канд. політ. наук : 25.00.01 / Григор Олег Олександрович. – Львів, 2018. – 229 с. (дата звернення 14.05.2021)
21. Гершунский Б.С. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / Б.С. Гершунский, Коляденко. // Економіка. Фінанси. Менеджмент. – 2019. – № 6. – С. 296с. (дата звернення 18.05.2021)
22. Дідик Г. А., Склад та види документів, що забезпечують документування управлінської інформації. А. Г. Дідик Довідник кадровика. – 2019. – № 8. – С. 402. (дата звернення 15.05.2021)
23. Дрешер Ю. Н. Вивчення інформаційних потреб та інформаційної поведінки фахівців у структурі діяльності щодо забезпечення комфортного інформаційного середовища / Ю. Н. Дрешер, Ю. А. Атлантова // Науково-технічні бібліотеки. - 2019. - № 11. - 114с. (дата звернення 16.05.2021)
24. Даніл'ян В. О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) : дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Даніл'ян Вадим Олегович. – Х., 2019. – 200 с (дата звернення 17.05.2021)
25. Даніл'ян В. О. Інформаційне суспільство та перспективи його розвитку в Україні (соціально-філософський аналіз) : дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Даніл'ян Вадим Олегович. – Х., 2019. – 217 с. (дата звернення 14.05.2021)
26. Діденко І.Г. Основні етапи розвитку документознавства // Актуальні питання документознавства: історія та сьогодення: Матеріали І

регіональної науково-практичної конференції. Луганськ: Альма-матер. 2017. – 310с..(дата звернення 19.05.2021)

27. Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіа грамотність: визначення термінів / В. Ф. Іванов, О. Я. Шкоба // Інформаційне суспільство. 2019. № 16. 652с. (дата звернення 18.05.2021)

28. Ільчук Ю. О. Політичні аспекти зарубіжних концепцій інформаційного суспільства :автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.01 “Теорія та історія політичної науки” / Ю. О. Ільчук – К., 2008. – 521 с..(дата звернення 12.05.2021)

29. Карчева Г. Використання технології блокчейн як фактор підвищення ефективності фінансової сфери / Г. Карчева, Р. Лернатович, В. Кавецький // Банківська справа. – № 2. – 2018. – С. 110-119 (дата звернення 12.05.2021)

30. Карчева Г.Т. Удосконалення освіти в умовах цифрової економіки / Г.Т. Карчева, І.Я. Карчева // Проблеми забезпечення ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи та економіки. Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Київ. – 19 травня 2020. – С. 320-322..(дата звернення 14.05.2021)

31. Кононученко Л. А.Становлення та розвиток теорії інформаційних потреб користувачів документно-інформаційних установ / А.Л. Кононученко // Вісник Книжкової палати. — 2018. — № 17.— С. 42—43..(дата звернення 18.05.2021)

32. Калакура Я.С. Архивознавство: Підруч. для студ. вузів України / Редкол. Я.С.Калакура (гол. ред.) та ін.-К., 2019. – 303с..(дата звернення 10.05.2021)

33. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі / С. В. Коляденко. // Економіка. Фінанси. Менеджмент. – 2018. – № 17. – С. 226–227 (дата звернення 15.05.2021)

34. Кушніренко Н.Н. Документоведение. Гол.ред. Н.Н. Кушніренко Киев.- 2018. – 247с.(дата звернення 17.05.2021)

35. Кулешов С.Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи / УДНДІАСД, ДАКККІМ.- К., 2018.- ст.162с._(дата звернення 16.05.2021)
36. Марущак С.Н. Історія починається в Шумере. - М.: Наука, 2019. - 256с._(дата звернення 12.05.2021)
37. Маруховський О. О. Політичні аспекти зарубіжних концепцій інформаційного суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : спец. 23.00.01 “Теорія та історія політичної науки” / О. О. Маруховський. – К., 2020.– 521 с. (дата звернення 12.05.2021)
38. Мороз В. С. Структура документознавства і його місце серед суміжних наукових дисциплін // Студії з архівної справи та документознавства. – 2018. – Т.12. – С. 120–125._(дата звернення 18.05.2021)
39. Петренко О.Т., Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: Навчальний посібник / О.Т.Баришполець, О.Є. Голубева, Л. А.Найдьонова, Г.В.Мироненко, В.В. Різун та ін.. За заг.ред. Л. А.Найдьонової, О.Т.Баришпольця. К.: Міленіум, 2019. - 440 с._(дата звернення 13.05.2021)
40. Сорока Ю. Документознавство та його роль і місце в системі історичної науки // Спеціальні галузі історичної науки: Зб.на пошану Марка Якимовича Варшавчика / Редкол.: Я.С.Калакура (гол.ряд.) та ін.- К., 2019. ст.91-94._(дата звернення 13.05.2021)
41. Святоцький Н.М., Документоведение: Програма для студентів за спеціалізацією «Інформатизація документально-комунікаційних систем» / МГТУ ім. Н .. — М., 2020. -117с._(дата звернення 14.05.2021)
42. ТихимП.Б., Тульчин С.Г. Документознавство: Історія. Теоретичні основи/ УДНДІАСД, ДАКККІМ.- К.,2018. — ст.165 с.(дата звернення 16.05.2021)
43. Фокін О.Н, Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики. - М.: Наука,2017.- 456с._(дата звернення 19.05.2021)

44. Юрчук М.Г., Управління документами в системі інших наук та регіональних знань // Теоретичні проблеми документообігу: Тез. звіт та повідомлення. на теоретичний / ВНИИДАД. — М., 2018.- 357с. (дата звернення 11.05.2021)

45. Швецем Я. М. Визначення пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні / С. М. Веретюк, В. В. Пілінський. 2017. — 259с. (дата звернення 18.05.2021)

46. Явна О.С. Нові підходи до статистичної звітності банків в умовах активізації інноваційної діяльності /І.Я. Карчева // Прикладна статистика: проблеми теорії та практики. Зб. наук. пр. Вип. 9/ Держ. акад. статистики, обліку та аудиту; Ред. кол.: О.С. Явна. — К.: ТОВ «Видавничо-поліграфічний дім «Формат». 2020 —356с. (дата звернення 14.05.2021)

47. Янчук Г.М. Книга і документ в системі соціальних комунікацій.- К., 2017. — 356 с. (дата звернення 13.05.2021)

48. Пивоваров Ю. Навіщо Україні цифрова економіка / Ю. Пивоваров // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://nv.ua/ukr/> (дата звернення 17.05.2021)

49. Фіщук В. Цифрова економіка — це реально /В. Фіщук [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://biz.nv.ua/ukr/> (дата звернення 12.05.2021)

50. Взаємозв'язок інформаційної культури та якості навчального процесу [Електронний ресурс] <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2641/visnyk2015-15-21.pdf> (дата звернення 17.05.2021)

51. Вплив засобів масової інформації на формування української національної свідомості [Електронний ресурс] <http://academy.gov.ua/ej/ej6/txts/07kvvunc.htm>

52. Інформаційна складова державної політики та управління [Електронний ресурс] http://academy.gov.ua/library_nadu/Monogr/e008ca03-7c8b-49fa-9a91-1769523a94c7.pdf

53. Про національну систему конфіденційного зв'язку України від 10 січня 2002 № 2919-III :[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 13.05.2021)

54. Про затвердження Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, місцевих органах виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 1997 р. <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 15.05.2021)

55. Про затвердження переліку обов'язкових етапів робіт під час проектування, впровадження та експлуатації засобів інформатизації : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 лютого 1998 р. № 121: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 11.05.2021)

56. Про затвердження Порядку використання комп'ютерних програм в органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 15.05.2021)

57. Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2004 р. № 1454: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 13.05.2021)

58. Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. № 373: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 14.05.2021)

59. Про затвердження загальних вимог до програмних продуктів, які закупаються або створюються на замовлення державних органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2009 р. № 869: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 18.05.2021)

60. Про затвердження плану заходів із запровадження електронного документообігу, пов'язаного з перевезенням вантажів залізничним транспортом : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2009 р. № 1557: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 15.05.2021)

61. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2010 р. № 2250: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 13.05.2021)

62. Про затвердження Положення про порядок розроблення, виробництва та експлуатації засобів криптографічного захисту конфіденційної інформації та відкритої інформації з використанням електронного цифрового підпису : Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 20 липня 2007 р. № 141: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 14.05.2021)

63. Про затвердження Положення про порядок здійснення державного контролю за додержанням вимог законодавства у сфері надання послуг електронного цифрового підпису : Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення 15.05.2021)

64. Технічні специфікації форматів криптографічних повідомлень. Захищені дані : Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 14 травня 2010 р. № 112: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 13.05.2021)

65. Про затвердження Правил посиленої сертифікації : Наказ Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем та захисту інформації Служби безпеки України від 13 січня 2005 р. № 3: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. (дата звернення 14.05.2021)

66. Про затвердження Технічних специфікацій форматів представлення базових об'єктів національної системи електронного цифрового підпису : Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації та Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 13 серпня 2010 р. № 8/229: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> . (дата звернення 17.05.2021)

67. Про використання апаратних носіїв ключової інформації систем криптографічного захисту інформації : Лист Національного банку України від 10 грудня 2010 р. № 24-112/2550-22346: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> . (дата звернення 10.05.2021)

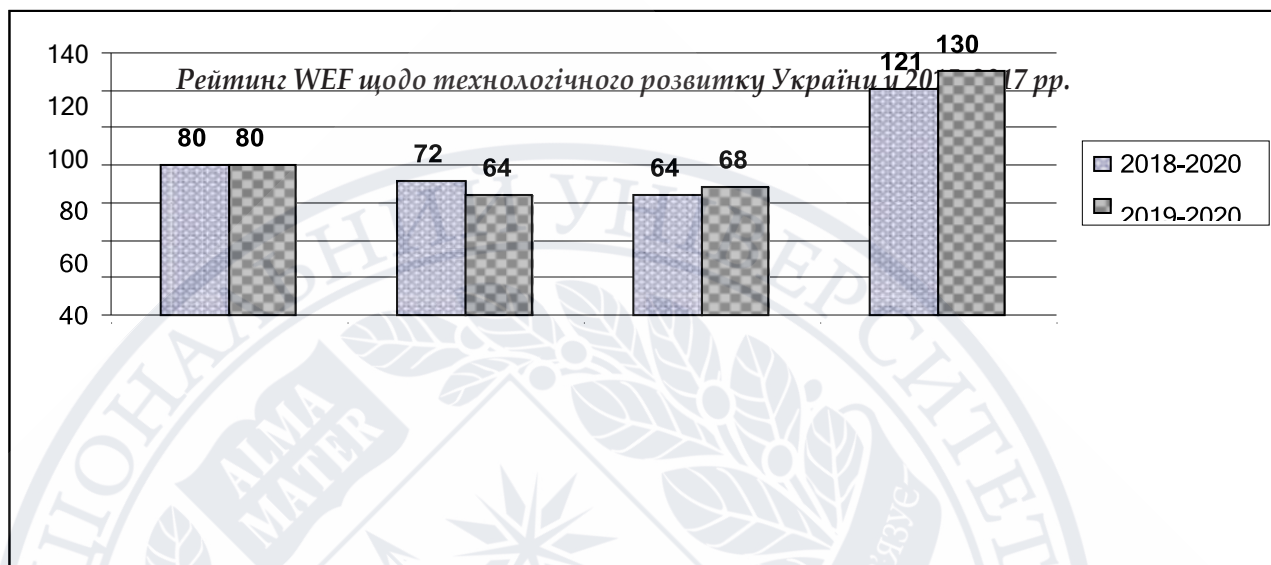
68. Проблеми формування інформаційної культури українського суспільства [Електронний ресурс] <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/.pdf>

69. Перехід до інформаційного суспільства [Електронний ресурс] https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/9175 . (дата звернення 19.05.2021)

70. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки [Електронний ресурс] <https://ofp.cibs.ubs.edu.ua/1703pdf> (дата звернення 17.05.2021)

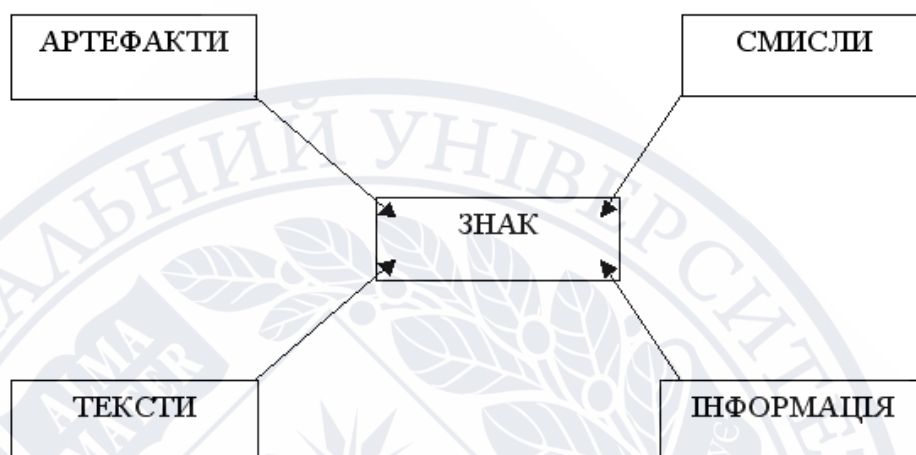
ДОДАТОК А

Поняття технології інформаційної культури

ДОДАТОК Б

Інформаційно-семіотична структура культури.

ДОДАТОК В**Формування інформаційної культури особистості в умовах
інформаційного суспільства**

Рисунок.1.3. Формування інформаційної культури особистості в умовах
інформаційного суспільства